

Modulair scholingsprogramma

Module 10: Filosofie

In deze module worden de thema's vrijheid en verantwoordelijkheid onderzocht en welke rol zij spelen in de praktijk van de huisarts(opleider). Filosofen hebben over deze thema's verschillend gedacht. Bij verantwoordelijkheid gaat het om de 'zorg voor het zelf' enerzijds en 'het er zijn voor de ander' anderzijds. Filosofen die we daarbij bekijken zijn: Epiktetos en Levinas.

Ook vrijheid onderzoeken we vanuit twee invalshoeken: individuele vrijheid (Sartre) en vrijheid in maatschappelijke of organisatorische context (Foucault). Hoe vrij zijn we om verandering aan te brengen in ons leven of ons werk? De opleider krijgt een inleiding in de genoemde filosofen en er wordt een koppeling gemaakt met de eigen ervaring.

In de dilemmatraining staan dilemma's centraal die verband houden met integriteit en verantwoordelijkheid: wat mag wel, wat mag niet? Er zijn tal van situaties, in werk maar ook privé, waarin dat niet zo duidelijk is. In de dilemmatraining onderzoeken deelnemers gezamenlijk een ervaringsvoorbeeld waarin een dilemma wordt ervaren. Aan de hand van een aantal stappen wordt het dilemma inzichtelijk, bespreekbaar en uiteindelijk ook hanteerbaar gemaakt. In organisaties wordt de dilemmatraining ingezet om een cultuur van wederzijdse verantwoording te stimuleren.

'Heb de moed je eigen verstand te gebruiken!', zo luidt een motto uit de filosofie. Wijsheid leer je niet van anderen, maar ligt besloten in de ervaring van ieder persoonlijk. De kunst is om te leren van die ervaring. Dit is kort gezegd de doelstelling van de Socratische methode. Het Socratisch gesprek is in eerste aanzet ontwikkeld door de Duitse filosoof Leonard Nelson, begin 20ste eeuw. Deze methode stelt je in staat om op een systematische manier de (voor)oordelen, aannames en principes te onderzoeken die achter je ervaringsoordelen liggen. Dit gebeurt in een dialoog waarin je jezelf oefent in het formuleren van gedachten, het effectief luisteren, het samenvatten, geduld betrachten, oordelen opschorten. Aan de hand van voorbeelden wordt systematisch nagedacht over een thema, uitgaande van eigen ervaringen en zelf nadenken, zonder een beroep te doen op autoriteiten. Het is geen debat met een winnaar, maar een gemeenschappelijk denkproces waarin zoveel mogelijk recht wordt gedaan aan de meningen en twijfels van elk van de deelnemers. De inzet is om tot een beargumenteerd antwoord te komen op de uitgangsvraag. Het Socratisch gesprek is een oefening in langzaam en zorgvuldig denken.